

[0205]

9. *har lutzera* en *har Linzka*

Yn O I 32 forklearje trije prelaten: Hessel, de abt fan Lidlum, Inted, de pastoar fan Frjentsjer en broder Kononick ¹⁾ to Tabor, dat hja as skiedslju útspraak dien hadde tusken twa partijen en dat de opleine skeaforgoedingen bitelle binne. Hwa wiene nou dy beide partijen? Dat docht út de oarkonde, sa't dy dêr ôfprinte is, net dalik bliken, alteast de iene partij yn rigel 14: "ney der baer, deer wy twischa *har Linzka* (ek yn it register opnommen) ende *Sicka* eerwin berrad ende meckid habbed" is as *Linzka* in ûnbigryplik spultsje. Men soe noch effen tinke kinne, dat it giet tusken ynweners fan Frjentsjer en de erven fan *Sicka Siaerda*, omdat yn rigel 10 en 11 stiet: "also dat hia for hiarijn, ende for derra dada lioedna eerfnamen, ende for al hiara friondijn frij ende quijt scholdin ende letijn, *Sickin* erwin *Siarda* ende al da riochterin to Franker, deer mede riochterin werin in da jere deer dio jacht was to Franker, ende hiara helpran ende frionden". Mar dat is skyn; dêroer oan 'e ein fan dit stik.

It docht bliken, dat der in fjochterij west hat, dêr't trije Frjentsjerters by dearekke wiene : *Albert goeldsmid*, *Jan smid* en *Harmen backer*. De iene partij bistiet nou út de erven en sibben fan *Sicka Siaerda*, de erven fan *Albert goeldsmid* † (nammentlik Harman (N)Aenka zin en dy syn heit (N)Aenka), de erven fan *Jan smid* † (nl. Jelmer smid en syn styfbern) en de erven fan *Harmen backer* † (ntl. Ripport en Jelcka) en hja forklearje meiinoar dat "*har lutzera reedsliod*" harren bitelle en foldien ha. Dêr ha wy dus de tsjinpartij: de ried fan "*har lutz*", dat in stêd wêze moat, hwant "*reedsliode*" kamen allinne yn de stêdden foar, hja wiene hwat wy hjoed-de-dei it stedsbistjûr neame. De soenlju neame de beide partijen ek noch yn rigel 13 en 14, allinne nou binne de ynweners fan Frjentsjer, dy't har sibben forlern ha by de fjochterij, forfongen en fortsjintwurdige fan de *Siaerda-dynasty*: "ney der baer, deer wy twischa *har Linzka* ende *Sicka eerwin* berrad ende meckid habbed". It is dúdlik dat "*har lutz*" en "*har Linzka*" bidoarne oantsjuttingen wêze moatte foar de ynweners of de bistjûrders fan in (oare) stêd. Sette wy se boppe inoar

har lutz er a

har Linz k a

en forwikselje wy nouris dyselde letters of letterpearen dy't forskille, dan krije wy *har linzera* en *har lutzka*. As wy dêr dan ek noch *Herlens* yn O III 4.1 en *Herlenze* yn O II 13.48, dat Harns (út Harns, Harns < Herlenze, Harlenze < Herlingi, Harlingi) is, by helje, dan is it dúdlik: *harlinzera* (-ar- en -er- wikselje faek en der kin ek wol in ôfkoartingsteken stien hadde, dat like goed as -ar- of as -er- op to lossen is) binne de Harnzers, dy fan Harns. Paleografysk is it forsin fan Schotanus ek tige goed to forklearjen: yn *harlinzera* hadde -in- en -ut- beide 3 poaten; de *t* yn de âldere stikken is o sa plat en boppe it dwersstreekje stiet hast neat. It ôfkoartingsteken foar -er- of -r- kin ek maklik foar de luts fan in *k* oansjoen wurde; der moat dan by *har linzka* yn it hânskrift *harlinz^oa* of noch earder *harlinz^ea* stien hadde. Nou't wy dit witte, wurdt it stik folle dúdliker. Allinne: hwerom jowe de erven fan de forsleine Frjentsjer-

1) lês *Reuenick* en sjoch foar dy emendaesje it artikel hjirfoar.

ters "Sickin erwin Siarda ende al da riochterin to Franker, deer mede riochterin weren in da jere deer dio jacht was to Franker ende hiara helpran ende frionden" kwiting, nei't hja yn rigel 8 ommers al forklearre ha "dat *har lutzera* reedslied haden hiarim noged ende foeldaen fanda jeldijn der (dada lioedna?)". Wy moatte hjir to dwaen hawn ha mei in fete, hwerby't de lieders (de Sjaerda's en it stedsbistjûr) boarchstiene foar de skea, dy't de folgers oerkaem. Mei't de folgers (de yn har sibben bineidiede Frjentsjerters) nou fan de Harnzers bitelle waerden of wiene, diene hja ôfstân fan har forhaelsrjocht op de Sjaerda's en it stedsbistjûr.

Dizze bidoarne oarkonde kin ús ek noch in oanwizing jaen, hwa't de skriuwer of alteast de opsteller fan it stik west hadde moat. De soenlju komme út: Lidlum, Tabor en Fr entsjer. As it stik yn rigel 7 praet fan "Harmen *ous* backers", dan falt de skriuwer (dy't oer de partijen oars net as yn de tredde persoan handelet) dêrmei effen út de rol: hy kaem dus (ek) út Frjentsjer, lykas "Harmen *ous* backer". It hat dêrom alle eigenskip, dat pastoar *Inted* fan Frjentsjer it stik skreaun, alteast opsteld hat. Ommers, de beide oaren: broder *Kononick*¹⁾ út Tabor en de abt *Hessel* fan Lidlum soene dat sa mei "*ous*" yn de earste persoan net sein ha.

1) lês *Reuenick* en sjoch foar dy emendaesje it artikel hjirfoar.